

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

ČESKÁ ROCK'N'ROLLOVÁ SCÉNA V 60. LETECH 20. STOLETÍ

Bakalářská práce

Studijní program: B1301 – Geografie
Studijní obory: 7105R056 – Historie se zaměřením na vzdělávání
7504R181 – Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)

Autor práce: **Karla Líbalová**
Vedoucí práce: prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Karla Líbalová**
Osobní číslo: **P12000232**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obory: **Historie se zaměřením na vzdělávání**
Geografie se zaměřením na vzdělávání (dvouoborové)
Název tématu: **Česká rock'n'rollová scéna v 60. letech 20. století**
Zadávající katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce bude vykreslovat českou rock'n'rollovou scénu v severních Čechách v 60. letech 20. století z pohledu hudebníka, posluchače a médií. Dále se bude zabývat postojem české společnosti k tomuto hudebnímu žánru v porovnání se zahraničními zeměmi.

Student se bude v průběhu řídit metodologickými pokyny vedoucího práce a bude pravidelně konzultovat další části práce. Metodou práce bude analýza a komparace textových materiálů a orální historie.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Assante, E: Legendy rocku: Umělci, nástroje, mýty a historie padesáti let hudby mladých. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2010, 463 s

Balák, M., Kytnar, J.: Československý rock na gramofonových deskách. 1. vyd. Brno: Indies Records, 1998, 596 s.

Emmert, F.: Průvodce českými dějinami 20. století. 1. vyd. Brno: Clio, 2012.

Kurlansky, M.: 1968 - Rok, který otřásl světem. 1. vyd. Praha: Slovart, 2007, 486 s.

Konrád, O., Lindaur, V.: Život v tahu aneb třicet roků rocku. 1. vyd. Praha: Delta, 1990, 146 s.

Lindaur, V.: Bigbít. 2. vyd. Praha: Plus, 2010, 300 s.

Powell, P.: Styly 50. a 60. let. 1. vyd. Praha: V. Svojtka, 1998, 128 s.

Vaněk, M.: Byl to jenom rock'n'roll? 1. vyd. Praha: Academia, 2010, 639 s.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. PhDr. Jaroslav Čechura, DrSc.**
Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **4. května 2015**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Mé velké díky za pomoc při tvorbě této práce patří vedoucí bakalářské práce profesoru Jaroslavu Čechurovi a všem pamětnicím a pamětníkům. Dále bych ráda poděkovala své rodině a přátelům za velkou podporu.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se věnuje Československé rock'n'rollové scéně odehrávající se v 60. letech 20. století, konkrétně severním Čechám. Dále popisuje rock'n'roll v USA, Velké Británii a jeho počátky v Československu. Pro úplné vykreslení této hudební scény je použito jednak metody orální historie, zároveň také autor využívá soupis médií, tiskovin, rádií a protistátních opatření. Práce je doplněna rozhovory s pamětníky a zástupci kapel z oblasti severních Čech.

Klíčová slova: rock'n'roll, big beat, Československo, 60. léta 20. století, kultura, média, hudba

ANNOTATION

This bachelor's thesis focuses on the Czechoslovak rock and roll scene in the 60s of the 20th century, specifically northern Bohemia. Describes rock'n'roll in the USA, Great Britain and its beginnings in Czechoslovakia. For a complete rendering of the music scene is used an oral history as well as a list of media, printed materials, radios and subversive action. The area of northern Bohemia is represented bands from this area and interviews with witnesses.

Key words: rock'n'roll, big beat, Czechoslovakia, 60s of the 20th century, culture, media, music

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Kritika pramenů a literatury.....	11
3 Kolébka Rock´n´rollu a její společnost	13
3.1 Rasová otázka	14
3.2 První rock´n´roll	14
3.3 Hnutí „květinových dětí“	15
4 Vlna rock´n´rollu ve Velké Británii.....	17
5 Počátky rock´n´rollu v Československu	20
5.1 První československé skupiny na vlně rock´n´rollu	20
6 Společnost v 60. letech v Československu	23
7 Koncerty a tancovačky.....	25
7.1 Československý beat festival	26
8 Stát vs. rock´n´roll	31
8.1 Oficiální umělci	31
8.2 Střety s policií	32
8.3 Prevence StB v 60. letech	33
9 Média – zprostředkovatelé rock´n´rollu	35
9.1 Rádio Svobodná Evropa	36
9.2 Rádio Luxemburg	38
9.3 AFN Munich, Radio Veronica a Radio Caroline.....	39
9.4 Tiskoviny	40
10 Rock´n´roll v severních Čechách.....	45
10.1 Kapely ze severních Čech.....	45

10.2 Posluchači rock'n'rollu v severních Čechách.....	46
11 Závěr	49
12 Prameny a literatura	51
12.1 Literatura.....	51
12. 2 Tisk	52
12.3 Online zdroje.....	52

Seznam obrázků

Obrázek 1: Americká rodiny.....	13
Obrázek 2: První rock'n'rolloví hudebníci.....	15
Obrázek 3: Hippies	16
Obrázek 4: Mods a Rocers.....	17
Obrázek 5: Móda ve Velké Británii.....	18
Obrázek 6: Rádio Caroline	19
Obrázek 7: The Beatmen	22
Obrázek 8: 1. beatový festival	28
Obrázek 9: Pozvánka do Mánesu.....	33
Obrázek 10: Pop Music Expres	43

1 Úvod

Cílem mé bakalářské práce je vykreslit rock'n'roll v 60. letech, tedy v jeho počátcích v Československu se zaměřením na severní Čechy. V úvodu práce čtenář pronikne do vzniku tohoto hudebního stylu, tedy o jeho začátcích v USA a také Velké Británii, jejíž kapely byly pro Československé vnímání rock'n'rollu důležité.

V dalších kapitolách pokračuji již samotným Československem, kde začínám koncem 50. let 20. století a popisuji první známky rock'n'rollu v Československu a postupně přecházím do let 60., kde zmiňuji nejznámější československé rock'n'rollové skupiny a beatové festivaly.

Jelikož se Československo nacházelo v dobách socialismu a totality, nemůžu opomenout protistátní opatření, které stát vynakládal proti tomuto hudebnímu stylu a jeho posluchačům.

Dalším důležitým aspektem pro rozvoj rock'n'rollu byli jeho zprostředkovatelé, tedy média. Další z představených oblastí, kterými jsem se v práci zabývala, byly rádiové a tiskové rock'n'rollové formy projevu, která byly důležitým prvkem vyjádření rock'n'rollu nejen pro posluchače, ale i kritiky, samotné skladatele a členy samotných skupin. Pracovala jsem tedy s tiskovými materiály z tohoto období a použila do textu parafráze či úryvky z jednotlivých časopisů a novin.

Popis hudby v samotných severních Čechách, naleznete v kapitole s názvem „Rock'n'roll v severních Čechách“. Jsou zde zmíněny kapely, které působily a pocházely ze severních Čech, dále rozhovory s pamětníky z této oblasti. V této části jsem použila metodu orální historie a ze samotných rozhovorů jsem analyzovala spektrum posluchačské společnosti. V celé práci se budete setkávat s termíny rock'n'roll a big beat, jejich spojitost a vliv těchto označení popíši v samotné práci.

2 Kritika pramenů a literatury

Vzhledem k mému tématu byla primárním zdrojem literatura, ze které jsem mohla vycházet se základními poznatky.

Nejvíce informací a inspirace mi poskytly především dvě knihy. První monografie pocházela od historika, zabývající se moderními dějinami, Miroslava Vaňka, a to „*Byl to jen rock'n'roll?*“. Tato velice obsáhlá publikace přináší pohled na rockovou hudbu z historického hlediska. Mapuje vývoj rocku od jeho počátku v Československu, tedy od roku 1956 až do konce totalitní vlády 1989. Kniha mi sloužila hlavně pro orientaci rockového hudebního žánru po všech jeho stránkách, společenské, mediální a interpretační.

Druhá, pro mne velice důležitá kniha, nesla název „*Bigbít*“ a jeho autoři jsou Ondřej Konrád a Vojtěch Lindaur. „*Bigbít*“ zachycuje stejné období, jako publikace od Vaňka, ovšem na rozdíl od široké perspektivy knihy „*Byl to jen rock'n'roll*“, se zaměřením nejvíce hudební skupiny a dění kolem nich.

Abych více přiblížila dobu, uvedla jsem v úvodních kapitolách popisující určitou dobu či místo všeobecné události, o kterých jsem čerpala z obecně historických knih, jako například „*Dějiny Spojených států amerických*“ od Georga Browna Tindalla, nebo „*České země v evropských dějinách*“ od historika Jaroslava Cuhry.

V jedné obsáhlé kapitole jsou tématem média. Pro detailní informace jsem využila knihu od Jakuba Končelíka „*Dějiny českých médií 20. století*“, která mapuje nejdůležitější oblasti z hlediska dějin cenzury, tisku, rozhlasu a dalších médií. Pro podkapitolu rádia Svobodné Evropy mi posloužila kniha „*Svobodně! Rádio Svobodná Evropa 1951 – 2011.*“ od autora Marka Junka. Tato publikace vznikla u příležitosti 60. výročí zahájení československého vysílání Rádía Svobodná Evropa a shrnuje informace o dějinách této rozhlasové stanice od samých počátků až do devadesátých let minulého století.

Jako hlavní prameny jsem využila dobový tisk. Všechny zmíněné jsem měla možnost prohlédnout buďto fyzicky, díky Krajské vědecké knihovně v

Liberci, nebo v elektronické formě. V práci jsem využila nebo přímo citovala následující tiskové zdroje: *Melodie, Mladý svět, Paměť a dějiny, Československý voják, Dikobraz a Večerní Praha*.

Další důležitým zdrojem byly pro mne internetové zdroje, které jsem nejvíce využila v kapitolách o zahraničním dění, jelikož cizí literatura je špatně dostupná. Přínosné informace z internetových stránek byly pro mne například různé zákony a jiné. Asi nejdůležitější stránkou, ne jen pro zahraniční výzkum, jsem shledala internetovou encyklopedii od České Televize nazývající se Bigbít. Jeho tvůrcem je známý spisovatel, publicista, hudebník a archivář Petr Hrabalík. Tento útvar se definuje takto: „... *internetová encyklopedie rocku 20. století mapující historii kapel a interpretů, kteří tvořili jeho dějiny.*“¹ Tato encyklopedie je velice propracovaná, doplněná rozhovory ze stejnojmenného pořadu České televize a i zdroji, ze kterých bylo čerpáno.

V neposlední řadě musím zmínit rozhovory s pamětníky, kteří mi poskytli rozhovory. Rozhovory jsem vedla vždy s jednou ženou a mužem z vesnice a v té samé kombinaci jsem pokračovala ve městě. Jako lokalitu oblasti vesnic jsem zvolila Šluknovský výběžek, jelikož se jedná o mé bydliště a tudíž jsem znala plno pamětníků, u kterých jsem věděla, že se nebudou ostýchat. Jako městskou část jsem zvolila Liberec. I když jsem zde pamětníky neznala tolik, žádný problém v komunikaci se nenaskytl. Přispěla k tomu i skutečnost, že se nejednalo o citlivá témata. Jako jediný negativum spatřuji v samotné paměti dotazujících. Protože se jednalo o starší osoby a období 60. let už je jimi vnímaná jako dávná historie, měli často problém s rozpomínáním jmen. Ovšem jen díky jejich vzpomínkám na toto období jsem mohla vyličit mladou společenskou subkulturu pohybující se kolem rock'n'rollu v 60. letech. Při rozhovorech jsem použila pro upřesnění obrazové a zvukové materiály. Před rozhovory jsem si připravila otázky s pomocí knihy od Miroslava Vaňka a to „*Naslouchat hlasům paměti*“ a během rozhovorů kladla další otázky podle toho, jak se rozhovor dále vyvíjel.

¹Česká televize: Bigbít [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit>.

3 Kolébka Rock'n'rollu a její společnost

Tento hudební styl vznikající v 50. letech 20. století spatřil světlo světa ve Spojených státech amerických. Proč ale právě USA? Po válce USA velmi prosperovalo. Hospodářství se mimořádně rozvíjelo a ekonomika jenom vzkvétala. Jednou z příčin takto kontrastní prosperity byl dopad války na dříve zcela jednoznačné průmyslové velmoci, kterými například byly Velká Británie a Francie. Výrobci z USA měly tedy víceméně monopolní postavení, jelikož trh jim byl daleko více otevřen, než kdy dřív. S vysokou Tendence růstu ekonomiky znamenala i růst platů, čímž se zvýšila poptávka po spotřebním zboží. Nakupování se stává rekreací, což má silný dopad na kulturu mladých, kteří nepoznali krizi. Nezůstalo jen u nakupování, o zábavu společnosti se nově staral i nový vynález - televize. Plno nových zemědělských pokroků snižoval i počet rolníků, to mělo za následek stěhování lidí do měst nebo jeho blízkostí, díky kterému vznikala předměstí².

A jak vypadala typická americká rodina? Otec zastával roli živitele. Matka zůstávala doma s dětmi a starala se o domácnost. Podle časopisu Life, z roku 1956, byla ideální žena prezentována jako společností oblíbená, 32letá žena,

Obrázek 1: Americká rodina

starající se o domácnost. Byla to matka 4 dětí, na předměstí žila od svých 16, kdy se provdala. Byla to nejen vynikající manželka a matka, ale také hostitelka a dobrovolná pracovnice. Kult této ženy byl společností velice vyzdvihován, kdežto feministky, které měly i jiné zájmy, byly často společností ponižovány³.

Obr. 1: Obrázek typické americké rodiny. Matka se starající o domácnost a dvě usměvavé děti, otec se vrací z práce.

² TINDALL, George Brown. *Dějiny Spojených států amerických*. 5. dopl. vyd. Praha: NLN Nakladatelství lidové noviny, 2008. ISBN 978-807-1065-883. s. 650.

³ tamtéž, s. 655.

V polovině 50. let vznikl také výraz teenager. Označovali se tím lidé, kteří byli ve fázi mezi dětstvím a dospělostí. Většinou nastoupili do prvního zaměstnání a dostávali i dobrý plat. Jelikož nemuseli ještě živit rodinu, mohli celý svůj plat věnovat svým zájmům. Jejich blahobyt a nezávislost měly vzestupnou tendenci, což mělo za následek odmítání hodnot jejich rodičů a výsledkem byly rebelie. Nárůst kriminality z řad teenagerů byl podmíněn zakládajícími se gangy⁴.

Mnoho teenagerů projevovalo svou rebelii ve stylu provokativního oblečení. Nosili džíny a trička, které byly spojovány s manuální prací, a tím odmítali usilování rodičů o jejich budoucí život.

3.1 Rasová otázka

Rasové zákony na jihu USA oddělující od sebe černou a bílou rasu (ve školách, dopravě) pořád platily. Sever se sice distancoval od těchto nařízení, avšak rasistické smýšlení přetrvávalo. Diskriminaci můžeme pozorovat například v zaměstnání. Díky urbanizaci černošského obyvatelstva vznikala ve velkých městech ghetta, charakterní svou typickou hudbou rhythm & blues. Tato hudba se začíná z ghett rozšiřovat do rádií. Tento hudební styl byl podporován černošskými rádií, čímž se naskytla příležitost generaci bílých teenagerů seznámit se R&B. Tento pro ně neznámý, tím i přitažlivý hudební styl, byl pro rodiče ovšem nepřijatelný. I když se pomocí různých stížností snaží tuto hudbu zarazit, je už pozdě⁵.

3.2 První rock'n'roll

Rock'n'roll, původem z jihu Spojených států, byl mixem blues (černošské hudby), country a westernu (bělošské hudby venkovských zemědělců). První zaznamenaná rock'n'rollová píseň nese název „Rock Around the Clock“ a pochází z dílny Billa Haleyho a Comets. Po úspěchu natočil i stejnojmenný film, kterému dávaly za vinu různé delikty mládeže. Mnoho dospělých bylo

⁴ POWELLOVÁ, Polly. *Styly 50. a 60. let*. 1. vyd. Praha: Svojtka, 1998. ISBN 80-723-7018-9. s. 42.

⁵ VANĚK, Miroslav et al. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. ISBN 80-728-5089-X. s. 80–90.

přesvědčeno, že divoký rytmus spolu se sexuálním podtónem čišící z filmu, má neblahý vliv na mládež⁶.

Mladí si ho v zemi sílícího „amerického snu“ zamilovali. Byl protikladem konzervativního myšlení jejich rodičů. Mladí ve znamení vzdoru, vyjadřující protest, rebelství a svobodu, to vše pro věkově odlišné generace rocknroll znamenal.

Mezi prvními hudebníky byli Chuck Berry, Little Richard a slavný Elvis Presley. Ten byl symbolem nové kultury s vlastním oblečením, řečí a tancem. Tím, že ho odmítali i rodiče, přispívalo jeho atraktivitě. Bono, fronton skupiny U2, prohlásil: „Elvis všechno změnil – hudebně, sexuálně, politicky“, John Lenon: „Před Elvisem nebylo nic“. I když to byl bílý muž v černé bundě, džínách a motorkářských botách s napomádovanými vlasy, stejně byl vnímán jako muž stojící proti americkému smýšlení⁷.

Obrázek 2: První rock'n'rolloví hudebníci

Obr. 2: zleva Chuck Berry, Little Richard, Elvis Presley.

Avšak i přes boj konzervativní společnosti se tento hudební styl rozšířil po celém světě.

3.3 Hnutí „květinových dětí“

Válka ve Vietnamu, zuřící od roku 1955, byla především mladými obyvateli USA velmi kritizována a vlastenecky nepodporována. Hlavním důvodem nesouhlasu bylo narukování jimi samotnými a také to, že ze strany

⁶ POWELLOVA, Polly, pozn. 3, s. 44.

⁷ *Kronika rocku: obrazové dějiny 250 největších rockových kapel světa*. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2013. ISBN 978-80-7207-882-0. s. 356.

Vietnamu nehrozilo žádné reálné nebezpečí, kromě komunismu, kterým se oháněla americká vláda.

Po atentátu, uskutečněný 22. listopadu 1963, na J. F. Kennedyho, nastoupil jako nový prezident USA Lyndon B. Johnson. Ten v roce 1965, místo slibovaného míru, posílil válku ve Vietnamu tím, že zvyšuje finanční podporu a vysílá další vojáky⁸.

Jako odpověď na tuto událost je neorganizované uskupení zvané jako děti květin, květinové hnutí nebo hippies. Jako základní cíle květinových dětí lze považovat mír, lásku, přátelství, svobodu, pacifismus (odmítání války a násilí). Stoupenci hippies, sdružujících se ve skupinách, často provozovali volnou lásku a užívali drogy, např. marihuana a LSD. Prosazovali názor, že si má člověk užívat života a nebudovat kariéru. Hlavními poznávacími znaky často byly dlouhé vlasy, volné oblečení a korálky⁹.

Jako protest proti válce ve Vietnamu se zapsal i hudební festival ve Woodstocku v USA, který se konal v srpnu 1969. Je považován za jeden z největších a klíčových okamžiků v historii populární hudby. Zúčastnili se ho např. The Who, Jimi Hendrix, Janis Joplin aj. Značnou část účastníků tvořili právě

Obrázek 3: Hippies

„květinové děti“¹⁰.

Obr. 3: Snímek zachycuje hnutí hippies, jak je vyobrazil Miloš Forman v muzikálu „Vlasy“ z roku 1979. Muzikál zobrazoval generační konflikt, naivní a čistou touhu mládeže po lásce a svobodě a rovněž protestoval proti konvencím, předsudkům a válce ve Vietnamu.

⁸ TINDALL, George Brown., pozn. 1. s. 705.

⁹ VANĚK, Miroslav et al., pozn. 4. s. 103.

¹⁰ *About. Woodstock* [online]. 2015 [vid. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://woodstock.com/about/>.

4 Vlna rock'n'rollu ve Velké Británii

Velká Británie, na rozdíl od Spojených států, byla silně zasažena válkou (zdevastována jak po stránce materiální, tak i společenská vyčerpanost byla příčinou negativní ekonomické spirály). Hrozící vysoká nezaměstnanost mládeže spolu s absencí autority mužů (velmi málo otců a učitelů, kteří padli ve válce), přispěli k vysoké kriminalitě teenagerů a formování gangů. V 50. letech zaznamenáváme dva soupeřící britské gangy, „Mods“ a „Rockers“¹¹.

Obrázek 4: Mods a Rocers

„Rockers“ byla skupina zaměřena na motocykly – nosili tedy černé kožené bundy, těsné kalhoty, napomádované vlasy a spojoval je rock'n'roll. Oproti nim „Mods“ jako subkultura, byla charakteristická svou hudbou (jazz), módním oblečením, úhledně učesanými krátkými vlasy, tancem a skútry. Tyto gangy mezi sebou neustále vyvolávali ve Spojeném království konflikty, které vedly k nepokojům například v Brightonu, Margatu nebo Clactonu. Časopis Times je označil za „chuligány, kteří nechovají žádný respekt k osobám a majetku ostatních lidí“. I když se v 60. letech, většina z těchto subkultur obrátila pouze k hudbě, tato nálepka jim již zůstala¹².

V 60. letech se mění ekonomika, která značně sílí a tím se mění i priority společnosti. Nezaměstnanost je malá a většina teenagerů má zpravidla dobré příjmy. Jejich postavení se začíná přibližovat americkým teenagerům v 50. letech,

¹¹ TINDALL, George Brown., pozn. 1. s. 100.

¹² *Mods and Rockers. Subcultures* [online]. 2015 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://subcultureslist.com/mods-and-rockers/>.

což vyvolává změny uvnitř společnosti. Mládež už finančně nestrádá a zaměřuje se na spotřebitelské zboží. „Mods“ byl zpočátku v hlavní roli udavače trendů, ale postupem času se rozpadl. Ovšem co zůstává, je jejich styl oblečení a to tzv. haute couture (umělecké oděvy šité na míru). Mladí si sami určují styl oblékání, kde převažují krátké sukně a dlouhé vlasy. Ovšem oděv nebyl jediný, za co teenageři utráceli a čím se chtěli odlišit od dospělých. Hojně nakupovali i gramofonové desky a rádia.

Obrázek 5: Móda ve Velké Británii

Rock'n'roll zpočátku rozhlasová stanice BBC odmítala. Nakonec ale k jeho vysílání svolila, ovšem pouze 2 hodiny týdně¹³. Mohla se tím ale uspokojit tehdejší nenasytná mládež? Odpověď je jednoduchá, nemohla. Začaly vznikat pirátské rozhlasové stanice např. Radio Caroline, Wonderful Radio London nebo Swinging Radio England. Tato rádia vysílala z mezinárodních vod, kde na ně nemohli zákonodárci z Velké Británie¹⁴. Nakonec si ale přišli na své, když v roce 1967 vydali zákon, který zakazoval britským inzerentům propagovat své výrobky či služby na pirátském rádiu (Marine Broadcasting Offences Act of 1967)¹⁵. Život

¹³ *Swingující Londýn aneb éra skupin a britská invaze. Česká televize: Bigbit* [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/rock-n-roll/clanky/16-swingujici-londyn-aneb-era-skupin-a-britska-invaze/>.

¹⁴ *British radio before the Caroline era. Radio Caroline* [online]. 2015 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: http://www.radiocaroline.co.uk/#history_part_1.html.

¹⁵ *Marine, &c., Broadcasting (Offences) Act 1967. Legislation.gov.uk* [online]. 2003-2005 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/41>.

tak pirátských stanicí skončil, avšak rádio BBC se rozšířilo o nové stanice, kde BBC Radio 1 bylo určeno především mladým posluchačům¹⁶.

Obrázek 6: Rádio Caroline

V tuto dobu nastupují na scénu i legendární The Beatles, The Rolling Stones nebo The Who. Brouci z Liverpoolu nebyli ve svých počátcích tak pobuřující (mezi prvními singly „I Want To Hold Your Hand“)¹⁷. Pobouření společnosti přišlo až v roce 1966, kdy John Lennon prohlásil, že Beatles jsou populárnější než Ježíš Kristus¹⁸. Oproti tomu skupina proslavená písní „My Generation“, The Who, nabyla větší kontroverze, když při svých koncertech ničili hudební nástroje a tím se zapsali i do „50 momentů, které změnili rock’n’roll“¹⁹.

Hudba těchto skupin byla odlišná, ale spojovala je síla, která se označuje také jako „hudební britská invaze“. Rozpoutala rock’n’rollovou vlnu v Evropě a oživila upadající rock’n’roll v USA. Pro Československo byla právě tato britská vlna krokem k poznání jiného života ve Velké Británii a znalost angličtiny.

¹⁶ *Pirate radio in the United Kingdom*. In: *Wikipedia* [online]. 2015 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Pirate_radio_in_the_United_Kingdom.

¹⁷ POWELLOVÁ, POLLY., pozn. 3, s. 44.

¹⁸ *Kronika rocku*, pozn. 7, s. 98.

¹⁹ *50 Moments That Changed Rock and Roll: Townshend Smashes It Up*. *RollingStone* [online]. 2004 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.rollingstone.com/music/news/50-moments-that-changed-rock-and-roll-townshend-smashes-it-up-20040624>.

5 Počátky rock'n'rollu v Československu

Po únoru roku 1948 se zásadně změnil také kulturní život. Jelikož kultura vždy reaguje na události ve společnosti, střetla se s cíly totalitní moci a stala se také propagandistickým nástrojem komunismu v Československu.

Bylo dohlíženo, aby kultura měla dobrý výchovný význam, optimismus, aktuálnost v závislosti na vládnoucí ideologii. Autoři, kteří do tabulek nezapadali, byli očerňováni a někdy i stíháni. 50. léta jsou v duchu úpadku československého umění a kultury.

Přelom 40. a 50. léta jsou také typická hromadnou kolektivizací, emigrací a perzekucí, které se netýkaly jen politiků, ale také válečných hrdinů či kulaků. A nový systém státu se začal dotýkat všech vrstev obyvatel.²⁰

5. 1 První československé skupiny na vlně rock'n'rollu

Pro Československo zněl termín rock'n'roll příliš americky a tak se na jisté, krátké období ujal termín „twistové skupiny“. Jeho užívání ale netrvalo dlouho a vystřídal jej označení big beat. Jedná se tedy o tu samou věc, ale v Československých médiích v období 60. let, se o rock'n'rollu, jakožto pojmu, píše velice málo – známější bylo označení big beat.²¹

Generace mladých neměla v Československu hudbu, díky které by se mohla vyjádřit na dobové změny. Rock'n'roll neměl zpočátku přístup do gramofonového průmyslu a masových sdělovacích prostředků, a tak bylo pro jeho vývoj velice důležitý vznik divadel malých forem.

Za důležitý mezník pro rock'n'rollovou domácí půdu považujeme vznik Akord Clubu, vystupující v pražské Redutě. Jeho významným představitelem byl Jiří Suchý, který hrál českou verzi Haleyova Rock Around The Clock – Tak jak plyne řeky proud. I když píseň prošla malou cenzurou (slovo rock nahrazeno slovem rok), vyvolal mezi mládeží nadšení.

²⁰ CUHRA, Jaroslav, et al. *České země v evropských dějinách*. Díl čtvrtý, od roku 1918. 1. vyd. Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 97880718579454. s. 187 – 193.

²¹ LINDAUR, Vojtěch et al. *Bigbít*. 2. vyd. Praha: Plus, 2010. ISBN 978-802-5900-239. s. 8.

Jiří Suchý pokračoval v rock'n'rollu dále v divadle Semafor. Jeho nadšení ale nemělo dlouhé trvání a brzo od něj upustil, jelikož chtěl skládat v češtině a ta podle něj nebyla pro tento žánr hudby vhodná²².

Tímto hudebním žánrem se inspirovali známí zpěváci jako Waldemar Matuška nebo Karel Gott. Avšak pravý příliv rock'n'rollu přišel až s amatérskými skupinami²³. Je těžké označit první průkopnickou skupinu, jelikož o sobě navzájem nevěděli, ale nejspíš jí byla skupina Samuels Band. U jejího vzniku stáli Petr Kaplan a Pavel Chrastina, kteří se také na konci 50. let zasloužili o vývoj rock'n'rollu. Dalšími pražskými skupinami byly Sputnici, Komety, FAPS Orchestra, Crazy Boys, EP Hi-Fi, Hell's Devils aj. Kapely hrály většinou zadarmo, občas se vinou úřední moci přestalo hrát nebo se vůbec ani koncert nekonal²⁴.

Kvalita kapel se často velmi lišila. Někteří neznali ani noty a anglicky neuměli, texty měli pouze odposlouchané. Ovšem někteří byli kvalitními hudebníky a anglický jazyk ovládali.

Otázka jazyka byla neustále opakovaná. Zpívat česky nebo anglicky? Samozřejmě, že oficiální československá média se hlásila k češtině či slovenštině. Ale co na to říkali samotní hudebníci? Například členové skupiny FAPS Orchestra se hlásili k češtině, avšak jediný jejich člen, Pavel Bobek, se přikláněl k angličtině. Zastánci češtiny byli i Sputnici, ale Crazy Boys zase angličtiny. Můžeme tedy vidět, že názory byly různorodé.

Dalším zlomem rock'n'rollu byl vznik skupiny Olympic. Název Olympic získali až déle, nejdříve se jmenovali Karkulka (KARlínský KULturní KAbaret). 11. listopadu se na prknech slavného divadla Semafor uskutečnila premiéra inscenace „Ondráš podotýká“. Jednalo se o satirické představení, které provázel ráčkující kluk, přičemž se promítaly diapozitivy. O hudební doprovod se postarala

²² KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0634-6. s. 310.

²³ VANĚK, Miroslav et al., pozn. 4, s. 209.

²⁴ LINDAUR, Vojtěch et al. *Bigbít*. 2. vyd. Praha: Plus, 2010. ISBN 978-802-5900-239. s. 10.

kapela Olympic s 26 jak zpívanými, tak i instrumentálními skladbami²⁵. Že se toto představení hrálo v divadle Semafor, bylo velmi důležité pro vývoj českého rock'n'rollu. Nejenže divadlo určovalo ráz populární hudby, ale také to, co si o tomto žánru bude spousta důležitých lidí myslet. Následně se otevírá cesta k legalizaci a budoucnosti dalších kapel²⁶.

Kapely nevznikaly jen v Praze. Za zmínku určitě stojí slovenská kapela The Beatman, která vznikla v roce 1964, pod vlivem britské skupiny The Beatles. Jejimi členy byly Dežo Ursiny, Miroslav Bedrik a Marián Bednár. Polovinu koncertů zpívali převzaté písně od skupiny Beatles a v druhé části hráli skladby vlastní, které vedle songů od Brouků nezněly vůbec špatně. I přes to, že jejich písně byly kvalitní, natočili pouze 4 a rok 1966 byl jejich produktivně poslední²⁷.

Obrázek 7: The Beatmen

Obr. 7: Snímek zachycuje slovenskou skupinu The Beatmen. Je zde vidět velká podobnost s Brouky.

²⁵ Historie. In: Olympic - 1963-70 [online]. [cit. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.bestia.cz/olympic/cs/43-1963-70.html>.

²⁶ LINDAUR, Vojtěch et al., pozn. 21, s. 18.

²⁷ LINDAUR, Vojtěch et al., pozn. 21, s. 24.

6 Společnost v 60. letech v Československu

V roce 1960 byla přijata nová ústava, díky které se Československo stalo socialistickou republikou, tudíž se i její název mění na Československá socialistická republika. Ústava také zaváděla vedoucí úlohu Komunistické strany Československa²⁸.

V této době byla také dokončena likvidace soukromého sektoru a tím docházelo i ke zhoršení situace v sektoru služeb. Díky této situaci rozkvétá „šedá ekonomika“, která má za následek práce na černo. Prodlužuje se víkend a zavádí se volná sobota. Vzniká tedy více volného času a s tím i tzv. „chalupářská kultura“²⁹. Avšak v dělnických vrstvách se životní úroveň zvyšuje. Lidé přecházejí z venkovského způsobu života na městský. Technický pokrok také zaznamenala oblast masových médií³⁰.

V 60. letech dochází ke generačnímu rozdělení. Mladí touží, oproti svým rodičům, po kulturní svobodě a volném cestování, nestačí jim volný víkend na chalupě. S rostoucí mocí komunistické strany, která zasahuje do všech částí života, mladí odmítají socialistickou kulturu. Touží celý dny poslouchat Beatles, sympatizují s hnutím hippies a nechávají si narůst dlouhé vlasy. Tato mládež je označována za „máničky“, propaganda volí slovo „vlasatci“. Díky jejich vzoru, pocházející ze západu, se často stávají terčem pronásledujících úřadů. Odpor mládeže proti politické situaci se umocňuje, když policie zasahuje např. proti trampskému hnutí či průvodu studentů upozorňující na výpadky elektřiny na strahovských kolejích (tzv. strahovská událost). Rock'n'roll, jako něco energického, pobuřujícího a pocházejícího ze západu, to je přesně to, co mladí potřebují, aby mohli vytvořit svou jedinou opozici vůči stávajícímu systému v ČSSR³¹.

²⁸ Ústava 1960. In: *Parlament České republiky: Poslanecká sněmovna* [online]. [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1960.html.

²⁹ CUHRA, Jaroslav, et al. *České země v evropských dějinách*. Díl čtvrtý, od roku 1918. 1. vyd. Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 97880718579454. s. 226.

³⁰ KOTEK, Josef., pozn. 19. s. 327.

³¹ CUHRA, Jaroslav, et al., pozn. 26, s. 227.

A nejenom mladí volali po svobodě, ale i umělci a velká část obyvatel. Obrodný proces se začínal rodit v lednu 1968, kdy do funkce prvního tajemníka ÚV KSČ by jmenován Alexander Dubček. Nastal pokus občanské společnosti o návrat k demokracii. Pro tuto změnu se vžil název „Pražské jaro“. Jeho cílem bylo napravit ekonomické, společenské, i politické změny, které nastaly během 20leté komunistické vlády. Proces podporovala většina společnosti, ale reformní část KSČ nebyla dostatečně silná a proto hledali podporu i mimo svojí stranu. A tak došlo ke spojení Dubčekova vedení s novináři, kteří se snažili o svobodu slova, která jim byla zatím odepřena. Od cenzury, která byla hlavním předmětem kritiky, se pomalu upouštělo a výsledkem bylo její konečné zrušení.

Všechno toto zvolnění vzbudilo velké obavy v Moskvě a tak představitelé tzv. Varšavské pětky (SSSR, NDR, Maďarsko, Polsko, Bulharsko) začali vyvíjet tlak na československé komunisty. Demokratizace médií mohla vést ke ztrátě vedoucí úlohy KSČ a to bylo hrozbou pro celý sovětský blok. A protože pro pětku byla v létě situace v ČSSR neudržitelná, vyslali vojenská vojska na jeho území. Vše šlo podle plánu, jelikož se nesetkali s vojenským odporem. Poté byl vydán Moskevský protokol, který určoval politické kroky, který hájili vpád vojsk Varšavské smlouvy. Byla obnovena cenzura a tím ukončena chvilková svoboda a nastolena normalizace v Československu³².

³² CUHRA, Jaroslav, et al., pozn. 26, s. 334.

7 Koncerty a tancovačky

Pro člověka, jako tvora společenského, bylo typické, že se od hudební paměti scházel a trávil volné chvíle tancem. Koncerty a tancovačky se konaly všude, ať se jednalo o velké město či vesnici. Proto kapely mohly vznikat po celém Československu. Rock'n'rollové zábavy v jeho počátcích, kde se pouštěly buď nahrávky ze zahraničí, nebo začínaly první amatérské kapely, jsou ale spíše typické pro kavárny, tančírny a rodící se kluby ve větších městech. Venkov zůstával tradiční a k jeho probuzení dochází až na přelomu 60. a 70 let³³.

Pražská scéna měla v 60. letech několik klubů, ve kterých mohli nadšenci big beatu poslouchat jim velice blízkou muziku. Již výše zmíněný klub Olympic ve Spálené ulici je v místech, kde v dnešní době sídlí divadlo Ypsilon. V tomto divadelním klubu byla zpočátku hlavní vystupující stejnojmennou skupinou kapela Olympic. Samozřejmě zde vystupovali i jiné hudební české beatové hudební soubory, mezi nimiž najdeme například skupinu Flamengo, která působila od roku 1966.

Další neměně důležitým klubem byl dětský dům Sluníčko, kde oproti klubu Olympic byla večerní nálada na koncertech ostřejší. Od podzimu 1966 zde začala působit kapela Matadors, jejichž koncerty byly silně ovlivněny britským rhythm and blues. Jejich repertoár se skládal nebo byl cítit vlivem skladeb zahraničních skupin Yardbirds, Pretty Things, Them nebo The Rolling Stones. Jejich koncerty, stejně jako v klubu Olympic, provázela známa komická dvojice Šimek a Grossmann a někdy byly návštěvníkům promítány oddychové disneyovky.

Nemohla bych opomenout ani hudební klub Music F Club. Od roku 1963 v něm jako hlavní atrakce započne své působení kapela Donald. Tato složením stabilní skupina má svůj repertoár složený ze skladeb Rolling Stones, Dave Dee,

³³ *K tanci a poslechu - Minulost, současnost a budoucnost bigbitových tanečních zábav u nás. Muzikus.cz: hudební portál* [online]. 2007 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-clanky/K-tanci-a-poslechu-Minulost-soucasnost-a-budoucnost-bigbitovych-tanecnich-zabav-u-nas~26~zari~2007/>.

Dozy, Beaky apod. Skupina se však více než své vlastní tvorbě věnovala především interpretaci převzatých skladeb od výše zmíněných skupin.

Všechny tyto kluby se staly důležitými pro rozvoj českého big beatu. Jelikož se ale jednalo jen o pražskou scénu, bylo jisté, že muselo přijít něco mnohem většího³⁴.

7.1 Československý beat festival

Stálé scény, klub Olympik ve Spálené ulici a později loutková scéna divadla Sluníčka v podzemí dětského klubu, zastávali velice důležitou roli pro rozvoj českého rock'n'rollu³⁵. Ovšem jednalo se jen o pražskou scénu, a jak jsem již výše zmínila, kapely vznikaly po celé republice. Dlouho na sebe tedy nenechal čekat 1. Československý beatový festival, konaný v roce 1967. Vznik tohoto festivalu byl důsledek snah zoficiálnit a propagovat československou rockovou scénu.

Festival se konal v pražské Lucerně v době třech dnů 20.–22. 12. 1967. První dva dny probíhaly v podobě soutěžních odpoledních a večerních koncertů a v neděli přišly na řadu závěrečné koncerty vybraných skupin. O festivalové dění informace zprostředkovávaly festivalové noviny Beat Festival Express, Československý rozhlas a Československá televize³⁶.

Na festivalu účinkovaly skupiny následovně: V pátek od 16 30: Lovin' Hurican Or Nothing (Praha), Sigi Dan Dick & Honeygirls (Bratislava), The Meteors (Filákovo), Framus Five (Praha), Veteráni (Hradec Králové), Rogers Band (Praha), od 20 00: The Meteors (Filákovo), Synkopy 61 (Brno), Soulmen (Bratislava), Crystal (Praha), The Spies (Ostrava), Prúdy (Bratislava), B-B Škamna (Ostrov nad Ohří), Olympic (Praha). V sobotu od 16 30: The Devils (Košice), The Buttons (Bratislava), Rebels (Praha), Johnny & They (Sokolov), Jolana (Teplice), Vulkán (Brno), Flamengo (Praha) a od 20 00: Juventus (Praha),

³⁴ LINDAUR, Vojtěch et al., pozn. 21 s. 34 – 36.

³⁵ LINDAUR, Vojtěch et al., pozn. 21, s. 33.

³⁶ 1. Československý Beat Festival (1967). Česká televize: Bigbit [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/245-1-ceskoslovensky-beat-festival-1967/>.

George & Beatovens (Praha), Komety (Praha), Bluesmen s H. Ulrychovou (Olomouc-Brno), The Primitives Group (Praha), The Sinners (České Budějovice), Mickey & Rock'n'roll Stars (Praha).

Do nedělního finále se probjovaly následující kapely: Flamengo, Framus Five, Olympic, Rebels, Prúdy, Soulmen, Synkopy 61, a jako zpestření Junior Halgaton bří Gondolánů.

Kvalita kapel byla různorodá. Do finálové neděle se probjovaly čtyři pražské kapely – Flamengo, Framus Five, Olympic a Rebels, dvě bratislavské – Prúdy a Soulmen a jedna brněnská Synkopy 61. Hlavním vítězem se stala kapela Soulmen s Dežem Ursinym, kteří hráli vlastní anglické písně (jako dříve hrál Ursiny s kapelou Beatman)³⁷.

Ovlivnění módou hippies bylo vidět, jak na účinkujících, tak i na návštěvnících. Jaroslav Pacovský popsal jejich vzhled článkem v Mladém světě: „Lucerna žila tři dny skutečně svérázným prostředím. Někteří muži měli květinové kalhoty, jiní květinové košile a byli i tací, kteří měli květiny ve vlasech. Také se vyskytlo mnoho mužů v nejrůznějších uniformách, z nichž mnohé se blížily pestrostí uniformě uvaděčů v cirkuse. Ti nejprogresivnější měli zastřižen vous do malého knírku. Módní brýle byly kulaté s tenkými obroučkami. Na klopách diváků se blýskaly knoflíky (placky) s anglickými nápisy. Zatímco dříve bylo touhou každé jazzové kapely, aby byli všichni ve stejných oblecích, beatové skupiny se snaží o co největší pestrost. Opět zde převládaly květinové obleky, saka z hladké kůže a někteří hudebníci měli kožešinové krátké kabáty s kožešinou navrch.“

Návštěvníci se chovali uvolněně a k žádným výtržnostem nedošlo. Celá akce se podařila a 1. beatový festival se tak dobře zapsal do dějin československého rocku. Doba, ve které festival probíhal, by se dala charakterizovat jako doba společenského uvolňování a politických změn. A tak

³⁷ LINDAUR, Vojtěch et al., pozn. 21, s. 42 - 44.

díky budoucímu politickému přechodu nebyl čas, aby se někdo zabýval vhodností beatové hudby pro společnost socialistického Československa³⁸.

Obrázek 8: 1. beatový festival

Obr. 8: Fotografie z 1. beatového festivalu. Jejich květinové oblečení je právě to, čím se vyznačovali vyznavači hnutí hippies.

Netrvalo dlouho a na scénu přišel i druhý beatový festival konaný v prosinci 22. – 23. 1968. Ve vzduchu byly ještě cítit srpnové události a právě rocková hudba se stala tím ventilem, ze kterého unikal všechn strach a vztek. Bylo to vidět například na vzhledu vystupujících, kde například skupina Blue Effect byla ověšena šátky a cinglárky. Někteří představitelé dokonce byli do půl těla. Nedalo se to ale brát jako veřejný politický protest, ale obyčejný generační vzdor.

Na festivalu byly začleněny dvě rockové větve – beat a rhythm&blues, který byl silnější a blížil se k nekomerčnímu rocku. Jaromír Tůma píše v Mladém světě (1969): „Letošní festival byl ve znamení hudby méně melodické, méně komerční a z hlediska pop-music výlučnější, a jako takový ho publikum přijalo

³⁸ 1. Československý Beat Festival (1967). In: Česká televize: Bigbít [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/245-1-ceskoslovensky-beat-festival-1967/>.

velmi dobře. Z festivalu vyplynulo, že u nás existuje silná masa beatového publika, ačkoli hudba byla vzdálena více běžným šlágrům a běžné pop music, než jsme si zvykli. Publikum se s loňským nedá vůbec srovnat. Loni nebylo vyprodáno, letos bylo plno a zájem byl obrovský.“

Na druhé beatovém festivalu se účastníky staly: Apollobeat + V. Sodoma (Praha), The Primitives Group (Praha), Blue Effect (Praha), Framus Five (Praha), Flamenco (Praha), George & Beatovens (Praha), Olympic (Praha), Samuels Band (Praha), Cardinals (Praha), Kings (Tábor), Synkopy 61 (Brno), Atlantis (Brno), Bluesmen (Olomouc), Flamingo (Ostrava), Blues Five (Bratislava), Prúdy (Bratislava), New Soulmen (Bratislava), Mr. Jet & The Cannibals (Bratislava)

Jako nejlepší kapely byly označeny Matadors a Blue Effect, nejlepší skladbou roku se stala „Klaunova zpověď“ od George & Beatovens, nejlepší skladbou festivalu „Sunny Grave“ od skupiny Blue Effect a za nejlepší zpěváky byli určeni M. Prokop ze skupiny Framus Five a V. Sodoma pocházející z kapely Matadors. Objevem roku se stala skupina Blue Effect.

Zazněli zde jak originální písně skupin, tak anglické covery a publiku mělo i možnost si poslechnout zahraniční kapely. Největším trhákem se stali britští The Nice, art-rockové trio vedené varhaníkem Keithem Emersonem. Dalšími hosty byli Cuby & The Blizzards (Holandsko) s kytaristou Eelco Geelingem – zřejmě nejlepší kontinentální bluesová kapela, a pak švédští Mecki Mark Men se zpěvačkou Anki Lindqvist.

Tento druhý festival byl velice odlišný svým repertoárem a od prvního se lišil i zájmem posluchačů, Lucerna byla vyprodaná.³⁹

Beatový festival ale nebyl ve své době něco jedinečného. Můžeme to doložit například na soutěži konané v Bratislavě, nesoucí název Bratislavská lyra. Tato Lyra byla mezinárodním festivalem taneční písně a jeho první uskutečnění bylo v roce 1966, kdy si jeho zakladatel Pavol Zelenay prosadil tuto soutěž.

³⁹ 2. *Československý Beat Festival* (1968). In: Česká televize: Bigbít [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/246-2-ceskoslovensky-beat-festival-1968/>.

Mezinárodní festival se dělil na 2 části – domácí Bratislavskou lyru a zahraniční Zlatý klíč Intervize. Oproti beatovému festivalu na soutěži účinkovali českoslovenští popoví zpěváci, mezi které řadíme Karla Gotta, Helenu Vondráčkovou, Martu Kubišovou a jiné jim podobné. Ocenění však získávali samotní zpěváci, patřili hlavně skladatelům. Což se stalo také rozdílem oproti festivalu, kde se předpokládalo (a nejspíš to taky i bylo), že vlastní písně beatových skupin spadalo jen pod jejich hudební práci.⁴⁰

⁴⁰ SZABÓ, Ivan. *Bratislavská lýra*. 1. vyd. Bratislava: Marenčin PT, 2010. ISBN 978-808-1140-570.s. 10 -18.

8 Stát vs. rock'n'roll

Od vniknutí rocku na československé území byl považován za nebezpečnou rozvratnou sílu, které stála proti veřejnému pořádku a morálce. SSSR vynakládalo snahy proti hudebním stylům ze západu a Československo šlo v jeho patách. Umrtnění jazzu, později rock'n'rollu se stalo nevyhnutelným.

V 60. letech roste počet rockových skupin a proto se Ideologické oddělení ÚV KSČ začne zabývat otázkou jeho vhodnosti a označuje je za produkci nekvalitní hudby s převzatou tvorbou.

Mezi první nežádoucí skupiny se stala big beatová skupina Hell's Devils. Při jejich koncertech občas docházelo k ničení sálů rozbouřenými posluchači, kteří tuto činnost většinou odkoukali od rock'n'rollových nadšenců z USA. Další jejich problém byl, že jejich skladby byly převzaté od západních skupin anebo to, že o nich psal časopis Stern ze západního Německa jako o červených Beatles z Prahy. Je samozřejmé, že tohle všechno házel špatný stín na kapelu, která byla označována jako společensky „škodlivý“ jev. Členové skupiny byli zatýkáni, koncerty rušeny. Možná i proto bylo jejich působení tak krátké (pouhé 2 roky)⁴¹.

Ale režim se nesnažil o rušení big beatu, které by vedlo akorát k zvětšení jeho popularizace, ale jen o jeho usměrnění.

8.1 Oficiální umělci

Oficiálním se skupina či zpěvák stal, pokud pro své působení získal potřebnou licenci. Co ale taková licence byla?

Podmínkou pro působení umělce bylo jeho zařazení do tzv. evidence umělců v umělecké agentuře, která musela sídlit v kraji jeho trvalého bydliště. Získání kvalifikace pro obor profese populárního zpěváka sólového nebo v souboru nebylo ale jednoduché. Jelikož neexistovalo přesné určení, co musel umělec splňovat, aby licenci získal, každý kraj tedy rozhodoval jinak. Avšak na počátku 60. let se několika skupinám z oblasti big beatu podařilo získat licenci.

⁴¹ ČUŇAS, František Stárek: Na počátku bylo slovo... byli Hells Devils. *Paměť a dějiny* [online], 2011, č. 2. [vid. 22. 4. 2015]. ISSN 1802-8241. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/17-27.pdf>.

8.2 Střety s policií

Zasahovat policie mohla dvěma způsoby. Buďto veřejnou bezpečností, která zasahovala přímo na koncertech nebo bezprostředně po nich anebo státní bezpečností, která se zaměřovala především na prevenci nežádoucí produkce.

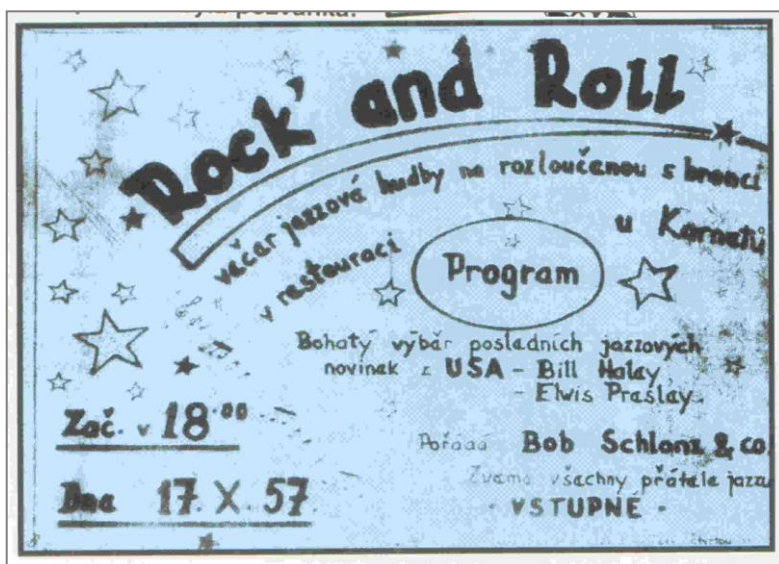
V jeho počátcích, tedy v 2. polovině 50. let a počátkem 60. let, omezovali tuto hudbu nejvíce pořadatelé. Zasahovala i VB.

Mezi prvními konflikty se státní mocí byl zásah VB v kavárně Mánes v říjnu 1957. Zatčení pouze tancovali na rock'n'rollovou hudbu a to prý vedlo k veřejnému pohoršení a výtržnictví, ze kterého byli obžalováni. Noviny Večerní Praha 18. 10. 1957 vydaly tento článek: „*V noci ze včerejška na dnešek zadrželi pracovníci Městské správy VB na různých místech hlavního města 28 mladých výtržníků. Jejich věk vesměs nedosahuje dvaceti let. Jsou to obdivovatelé „amerického způsobu života“ a podle toho se také chovali: rušili v podnapilém stavu noční klid, hulákáním a neslušným chováním obtěžovali občany a snažili se tropit výtržnosti. Vyšetřování ukázalo, že zadrženi nemají řádné zaměstnání. Někteří se dokonce pohybovali ve společnosti mravně narušených individuí s kriminální minulostí. A jej jisté, že mladí flákači, kteří nepracují a potřebují peníze pro svou pochybenou „zábavu“, jsou jen krůček od zločinu...*“.⁴² Obžalovaní byli odsouzeni k odnětí trestu svobody za trestný čin výtržnictví v rozsahu od deseti do dvaceti měsíců.⁴³

⁴²Úder proti výtržníkům: VB rázně zasahuje proti rušitelům nočního klidu. *Večerní Praha*. 1957, roč. 2, 18. října. ISSN 0862-6855.

⁴³*Mánes 1957. PopMuseum* [online]. 1996 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.popmuseum.cz/stories/stories.php?q=bbs9602&l=cz&a=0>.

Obrázek 9: Pozvánka do Mánesu

Obr. 9: Pozvánka na rock'n'rollovou tanečnicu. Zajímavostí je, že velký název sice nese „Rock and Roll“, ale pod ním je pozvání na večer jazzové hudby.

S rostoucím počtem beatových skupin, rostly i zásahy VB. Další medializovaný zásah, tentokrát proti skupině, byl v hotelu Tichý v březnu 1964. Koncert skupiny Hell's Devils k oslavě Mezinárodnímu dni žen byl ukončen VB a členové, i přes protesty oslavujících žen, byli odvezeni na policejní stanici⁴⁴.

8.3 Prevence StB v 60. letech

Práce StB proti mládeži vyznávající v hudbě či v životě hnutí hippies nesla název Akce „Hippies“. Hlavní pole působnosti bylo v Praze a v Severních Čechách. Zpráva z StB z Ústí nad Labem považovala tento směr za nepřátelské hnutí a politický problém ve sféře mládeže.

A jaké nesli tito lidé společné znaky? Byli to ti, co pořádali různé srazy, kde docházelo k užívání alkoholu a drog a k sexuálním hrátkám. Zajímali se o západní hudbu, poezii a obrazy. Vyznačovali se špatnou pracovní morálkou, častou změnou bydliště a pracoviště, kriminální trestnou činností, protistátní trestnou činností, zakládáním rodiny bez manželského svazku a vyhýbáním se základní vojenské službě.

⁴⁴ ČUŇAS, František Stárek, pozn. 40.

Abyste vás někdo označil hippiekem nebylo tedy těžké. Stačilo, aby daná osoba splňovala jednu z nežádoucích skutečností. Pořádali se i různé rozhovory se studenty a uční a získané informace byly předávány odboru školství.

Aby ale tato akce byla co nejúspěšnější, musela dojít i ke společenskému odsouzení ve všech vrstvách. Docházelo k tomu pomocí tisku, rozhlasu a televize⁴⁵.

⁴⁵ VANĚK, Miroslav et al., pozn. 4. s. 431 – 435.

9 Média – zprostředkovatelé rock'n'rollu

V době státního převratu v únoru 1948 se komunisté neujali pouze moci, ale i řízení a kontroly médií. To znamenalo nástup nového modelu veřejné komunikace, který byl typický pro totalitní režimy. Dal by se charakterizovat jako snaha o maximální kontrolu KSČ nad médii, separace občanů Československa od „škodlivých informací“ a směřování jejich názory žádoucím směrem.

Nová nařízení KSČ a cenzurní instituce rozhodovali o všem, co se dostalo široké veřejnosti zprostředkované médii. Ty se tedy více podřizovaly vedení KSČ než požadavkům veřejnosti a to po celou dobu komunistické moci, kromě uvolněného období Pražského jara.

A jak probíhala cenzura? Nejdříve došlo k postátnění vydavatelství a personálním čistkám. Pro tisk byla zřízena cenzurní instituce nesoucí název Hlavní správa tiskového dohledu a ta působila v oblasti předběžné cenzury. Členové této instituce působili v každé redakci či tiskárně. Co se týče Československého rozhlasu nebo Československé televize, tak pro něj bylo ustanoveno 4-5 cenzorů, kteří dostávali na papíře vše, co se bude vysílat a poté rozhodovali o vhodnosti obsahu. Rozhlas měl za úkol posluchače vzdělávat, bavit, určovat jejich hudební vkus, a jelikož v 60. letech radiopřijímač vlastnila skoro každý, pronikal do každé rodiny. Komunistická propaganda se snažila o „dovršení kulturní revoluce“, a protože byl pro 60. léta rozhlas základním nástrojem pro hudební vzdělávání, byl roku 1960 založen taneční orchestr Československého rozhlasu. Ale nejdůležitějším mezníkem pro populární hudbu v Československu byla hitparáda Dvanáct na houpačce, která započala své vysílání v roce 1964 a vysílala skladby jak zahraniční, tak tuzemské. Zajímavostí bylo, že o jeho pořadí nerozhodoval prodej desek, ale dopisy do posluchačů. O dva roky později, v roce 1965, se k této hitparádě přidal ještě pořad pro mládež Mikrofórum, který si dal za úkol seznamovat mladé posluchače se světovou pop music a s hudbou

rock'n'rollu teoreticky i prakticky. Dalším cílem bylo ale také zamezit poslouchání hudebního bloku Svobodné Evropy, vysílajícího ve stejném čase⁴⁶.

Ovšem, co se týče rozhlasu, obyvatelé Československa neměli na výběr jen z československé produkce. V době prostupujícího rock'n'rollu na našem území, se sice politici snažili o uzavření hranic, avšak nemohli zabránit rozhlasovým vlnám ze západu, odkud pronikal tento nový styl hudby. Do rádií, která šířily do ČSR rock'n'roll, patřily AFN Munich a Rádio Luxemburg a další.

9.1 Rádio Svobodná Evropa

1. června 1949 v New Yorku vznikl národní výbor pro svobodnou Evropu (National Committee for Free Europe = NCFE), který byl tvořen osobnostmi americké politiky, vědy a žurnalistiky. Jejich cílem bylo poskytnout pomoc exulantům, především demokratickým vůdcům, kteří utekli do USA z komunistického bloku Evropy. Měl také v plánu udržovat kontakt, pomocí rozhlasu a tisku, s lidmi, kteří zůstali v zemích podrobených totalitní moci a udržovat jejich myšlenky ve svobodě. Chtěl se stát demokratickým hlasem a protipólem cenzurovaných domácích zemí východního bloku. Jeho rozdíl spočíval i v úrovni tamních amerických rozhlasů, které se řídili podle linie politické vlády v USA (například Hlas Ameriky).

Rada se spojila s exilovými představiteli nekomunistických elit, které představovali pro americké politické okruhy velké investice do budoucna. Významnou úlohu mohli tito lidé zastat při zajišťování stability po sovětském oslabení v evropských zemích za „železnou oponou“. A proto vznikali jednotlivé redakce, pro země pod totalitní nadvládou, mezi nimiž byla i redakce Československá. V mnichovské stanici Rádia Svobodná Evropa zastávali v československé redakci výrazné místo exulanti, kteří bývali často, před totalitní mocí v Československu, významnými osobnostmi české a slovenské politiky a kultury. Jejím ředitelem se stal český novinář Ferdinand Peroutka, který v ní působil od 6. dubna 1950 v New Yorku. Historie Rádia Svobodná Evropa v jeho

⁴⁶ KONČELÍK, Jakub, et al. *Dějiny českých médií 20. století*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3676-988. s. 137 – 144.

dlouhé působnosti je důkazem, že pravdivé informace, svobodný názor, zveřejňování umlčených uměleckých děl se nepochybně podepsalo na rozkolu systémů, které měly svůj základ položený na nesvobodě a násilí⁴⁷.

Československá redakce rádia Svobodné Evropy vysílala v roce 1965 od 05.00 do 24.00 a v této době měnila i svou tvář. Z rozhlasové stanice přinášející informace se stávala dodavatelem kulturní alternativy. V té samé době, kdy režim upustil od rušení odpoledního vysílání, vzniklo tříhodinové hudební vysílání nesoucí název Afternoon music (česky Odpoledne s hudbou), který doplnil dosavadního hodinu vysílání.

V prvním vysílání, po úvodní skladbě od D. Eddyho, se ozvala hlasatelka Rozina Jadrná se slovy: „Nazdar děvčata, nazdar chlapci, tady je Rozina, ...“. Redaktory tohoto pořadu byli Ludovít Douba (vlastním jménem Šebesta), Honza Douba (vlastním jménem Jan Měkota) a již zmíněná Rozina Jadrná. Jan Douba byl mimo jiné i zprostředkovatelem rozhovorů s členy skupiny The Beatles, The Rolling Stones, Loilem Armstrongem ale i s herci, spisovateli, politiky a sportovci.

Pořad se těšil velké oblibě a to nezůstalo bez povšimnutí institucemi v samotném Československu. Již pár měsíců po začátku vysílání Odpoledne s hudbou byl pořad rozebrán Ideologickou komisí ÚV KSČ⁴⁸: „*V polovině února 1965 zahájila Svobodná Evropa tříhodinové vysílání nazvané Odpoledne s hudbou, které je určeno výhradně mládeži a má mezi našimi mladými široký ohlas. Dokladem toho je vysoký počet dopisů, které byly do redakce Svobodné Evropy zaslány. V pořadu je reprodukována většinou moderní taneční hudba přerušovaná mluveným slovem a výzvami k mládeži, aby zasílala své názory na program a své požadavky. Obdobně postupuje západoněmecký vysílač Deutsche Welle.*“⁴⁹ Nebylo však rozhodnuto, že bude docházet k rušení pořadu, ale místo toho byl do československého vysílání zaveden nový hudební pořad zvaný

⁴⁷ JUNEK, Marek, et al. Svobodně! Rádio Svobodná Evropa 1951 - 2011. 1. vyd. Praha: Radioservis, 2011. ISBN 978-808-6212-838. s. 18 – 35.

⁴⁸ KONČELÍK, Jakub, et al. pozn. 42. s. 131 – 137.

⁴⁹ tamtéž s. 136

Mikrofórum, který byl vysílán v tu samou dobu co pořad Svobodné Evropy Afternoon music. Avšak ten se ujal jen u malé části mladé populace.

Rádio Svobodná Evropa se však nespokojila jen s obyčejným vysíláním. Snažila se navázat přímý kontakt a to konkrétně pomocí dopisů. StB se snažili posíláním dopisů předejít, ale to se jim nepodařilo a tak obsah dopisů alespoň analyzovaly a zjišťovaly informace: „*V dopisech některých občanů Svobodné Evropy vysílání Odpoledne s hudbou jsou zajišťovány snahy a osobní styk s pracovníky SE. Někteří jednotlivci žádají informace, jak a kde je nejlépe emigrovat. Většinou mladistvé osoby hanobí socialistické zřízení, žádají informaci o možnostech zaměstnání i vstupu do cizinecké legie.*“⁵⁰

Z dopisů se bohužel dochovali jen útržky, ale vybírány a čteny byly dopisy typu: „*Mnoho mladých lidí by bylo velmi smutných, kdybyste zastavili vysílání. Mnoho chlapců a děvčat vám píše a ještě daleko více je vám vděčných za vaši tvrdou práci, i když vám nepíšíou...*“⁵¹

Velká obliba tohoto pořadu se stala důležitým kulturním impulzem, který šířil populární kulturu, především rockovou hudbu, do již socialistického Československa.

9.2 Rádio Luxemburg

Rádio Luxemburg neboli hovorově „Laxík“ byl tím, kdo zprostředkoval rockovou a beatovou hudbu, ale i informace o nových trendech a jejich protagonistech. Roku 1924 v Lucemburku zaznamenáváme vznik tohoto rockového rádia, které bylo vysíláno amatérem, a zpočátku bylo jeho cílovou skupinou vojáci. O pět let později, tedy roku 1929, bylo rádio odkoupeno francouzským obchodníkem. Jelikož se jednalo o jediné rádio na území Lucemburska, obchodník získal mocný monopol. Netrvalo dlouho a rádio začínalo vysílat v angličtině a ve francouzštině (od 1933), ale to už bylo rádio dva roky pod správou nově vzniklou společností, Compagnie Luxembourgeoise de Radioffusion.

⁵⁰ tamtéž s. 137

⁵¹ tamtéž s. 137

Jako ve všech sférách po celé Evropě během 2. světové války i rádio Luxemburg prošlo změnou. Konkrétně bylo ukončeno běžné vysílání a stalo se součástí Velkoněmeckého rozhlasu a repertoár se změnil z populární hudby na německou propagandu. Před koncem války, v roce 1944, kdy už byli v Lucembursku Američané, využili tohoto rádia k vysílání lživých informací Němcům. Rádio neslo název Radio 1212.

Rádio, jak můžeme vidět, sehrálo důležitou roli i v politických dějinách, ale jeho vrcholné období nastává až v 50. letech. Od 60. let už musí počítat s konkurencí pirátských rádií z mezinárodních moří poblíž britských pobřeží. I když jejich život nebyl dlouhý, v 70. letech přichází další rádio pro mladé, BBC Radio 1.

To byla troška jeho historie. Ale co bylo pro rádio charakteristické? Určitě tím byla hitparáda Top Twenty. Byla výjimečná tím, že nezačínala od posledního místa, jak udává zvyk, ale od prvního. Každá píseň ale trvala maximálně 2 minuty, jelikož na tuto hitparádu byla vymezena jen hodina vysílacího času a bylo zapotřebí vysílat mezi písněmi i reklamy.

V ČSSR byl vrchol v poslouchání v 60. letech. Kvalita byla špatná, díky rušičkám a dobové technice. Posлуhač ale měl možnost poslechnout si i něco jiného a nového, než co se v českých rozhlasech vysílalo a proto ho poslouchal i přes šumění a vypadávání. Rádiu můžeme připsat i zásluhu vzniku Beatlmanie v Československu.

Zaniklo k 30. prosinci 1990, pro Československo však bylo jeho vysílání nejdůležitější právě v období socialismus.⁵²

9.3 AFN Munich, Radio Veronica a Radio Caroline

American Forces Networ Munich, také AFN Munich, bylo vysíláno z americké armádní stanice v Mnichově. Díky jeho poloze bylo dobře slyšitelné i na území ČSSR. Stanice vysílala jazz, blues, rock'n'roll, country hudbu a díky

⁵² VANĚK, Miroslav et al., pozn. 4, s. 154.

jeho repertoáru a snazšímu ladění se stala oblíbenou stanicí československé mládeže.

Posluchači pirátských rádií, rádio Caroline a Veronica, byli především z řad vojáků. Jeho rádio vlny se sice dali naladit i u nás, ale musela proběhnout malá úprava rádií, k jejímž součástkám měli přístup právě vojáci. Rádía pro ně znamenala pocit svobody, hudbu reprezentující dlouhé vlasy a zpříjemňování jejich nudné každodennosti⁵³.

9.4 Tiskoviny

Jak víme, cenzurou nebyl prolezlý jen rozhlas a televize, ale také veškerý tisk. Jeho poslání mělo „*napomáhat k budovatelskému úsilí československého lidu a jeho boji za mír a spolupracovat na jeho výchově k socialismu*“⁵⁴.

Redakce časopisů spadala pod jednotlivé organizace. Revoluční odborové hnutí vydávalo *Večerní Prahu* nebo časopis *Dikobraz*. *Dikobraz* byl humoristický a satirický týdeník, zdobený nejrůznějšími kresbami. I když to v počátku tak nevypadalo, tak za nedlouho se stal hlásnou troubou komunistických názorů a satiru a humor vystřídala propaganda. Časopis reagoval na nejrůznější události života podle toho, jak je hodnotilo vedení KSČ⁵⁵. I rock'n'roll se stal předmětem jeho posměchu v článku „Rock'n'roll – roluj rytmičky nohy“⁵⁶.

Pod Socialistický svaz mládeže spadaly časopisy jako *My*, *Student* nebo *Mladý svět*. Tento týdeník, vycházející od roku 1959, se zabýval všemi sférami života mladých, samozřejmě nejvíce jejich kulturou. Ale i přes cenzuru zde čtenář našel kvalitní články, které popisovali hudební dění i ve světě⁵⁷. Například v článku „Ani Beatles ani Springfieldová“ z března 1965 píše o boji Beatles proti rasismu. Liverpoolská skupina nevystupovala v místech, kam nemají přístup barevní obyvatelé. Anglická zpěvačka Dusty Springfieldová nesouhlasila s tou separací také, a proto nevystoupila v Johannesburgu, kam neměli černoši přístup.

⁵³ VANĚK, Miroslav et al., pozn. 4, s. 160.

⁵⁴ KONČELÍK, Jakub, et al. pozn. 42. s. 142.

⁵⁵ PERNES, Jiří: *Dějiny Československa očima Dikobrazu 1945-1990*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2003. ISBN 80-859-4789-7. s. 8.

⁵⁶ Rock and roll – roluj nohy rytmičky!. *Dikobraz*. 1956, č. 44. ISSN 0012-284X.

⁵⁷ KONČELÍK, Jakub, et al. pozn. 42. s. 147.

Článek je dobře čtivý, pouze informuje a nenesе známky komunistické propagandy⁵⁸.

Ve stejném duchu byl veden časopis *Melodie*, hudební měsíčník, který vycházel od roku 1963 v Československu a jeho prvním šéfredaktorem byl Milan Kuna. Zabýval se moderními hudebními styly, jimiž byly v 60. letech hlavně jazz a rock'n'roll⁵⁹. Časopis vznikl separací časopisu *Lidová tvořivost*, který byl určen především členům amatérským hudebním, sborovým a tanečním souborům. Z *Lidové tvořivosti* vznikly periodika *Taneční listy* a *Melodie*.⁶⁰

Tento velice důležitý a nejdéle působící hudební časopis se ve svém prvním čísle představil takto: „*Tušíme vaše zájmy i co od nás očekáváte. Hodláme vám pomoci orientovat se co nejlépe ve složitých otázkách hudby, hlavně v malých hudebních žánrech, s nimiž nejčastěji přicházíte do styku, přáli bychom si s vámi co nejúžeji spolupracovat hned od začátku...*“⁶¹

Se vznikem tohoto časopisu se autoři snažili přiblížit všechny nové styly populární hudby a předat tyto informace především mladým posluchačům. Velice náročným se stalo zabývat se touto velice širokou hudební sférou, kterou si určili cílem jejich periodika. Redaktoři se jí snažili přiblížit z pohledu jak hudebního, tak i uměleckého, kulturního a ekonomického. Také se museli popasovat s ideologickými podmínkami, což se stalo pro redaktory nejsložitějším úkolem⁶².

Články zabývající se big beatem (neboli rock'n'rollem) se zpočátku nevěnovaly kapelám samotným, ale spíše percepci jeho publika a celkově integraci tohoto hudebního stylu do společenského systému. Tato skutečnost vyplývá například z příspěvku Josefa Kotka „Co s twistovými skupinami“ z roku 1963: „*A přece: tak jako před pětadvaceti lety se amatérská a podle vzorů i zdrojů ne vždy třeba nejlepších formovala naše domácí taneční hudba swingového typu (jejíž celkový přínos pro naši hudební kulturu by dnes už sotva kdo asi popíral)*,

⁵⁸ Ani Beatles, Ani Springfieldová. *Mladý svět*. 1965, roč. 6, č. 3. ISSN 0323-2042.

⁵⁹ *MELODIE - příběh jedného časopisu*. Musicscaper [online]. 2014 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.musicscaper.sk/?clanok=1875>.

⁶⁰ VANĚK, Miroslav et al., pozn. 4, s. 502.

⁶¹ Úvodník. *Melodie*. 1963, roč. 1, č. 1. ISSN 0025-8997.

⁶² VANĚK, Miroslav et al., pozn. 4. s. 501 – 502.

*tak i hudba rock'n'rollového okruhu se postupem času bude vyrovnávat s domácími hudebními tradicemi. Ne sice v nějakém „shora“ přikázaném řízení, ale prostě proto, že je hrána (eventuálně i vzniká) v našich společenských a kulturních podmínkách a podle potřeb a požadavků našeho obecnstva.“*⁶³ Další rock'n'rollové příspěvky jsou veden ve stejném duchu. Jelikož se redakce skládala z muzikologů, snaží se tento hudební styl negativně vnímaný většinovou společností, která vidí za rock'n'rollem jen divokost a bouřlivost mladých, obhájit jako přirozený vývoj hudby, který nelze potlačit či zakázat. Samozřejmě že neschvalují výtržnosti.⁶⁴

Ideologické oddělení UV KSČ si myslelo, že se časopis stane prodlouženou rukou ideologického a kulturního oddělení a který bude určovat „správný“ směr. Již první ročník ale ukázal, že *Melodie* se bude zaměřovat opravdu jen na zprostředkování široké oblasti zábavné, taneční a jazzové hudby od amatérského po profesionální měřítko⁶⁵.

Podobné jsou i další hudební časopisy jako byl třeba *Gramorevue* nebo *Pop Music Expres*, který měl ale trvání jen 2 roky. Tento hudební časopis se zabýval pouze big beatem a ne všemi sférami hudby, jak tomu bylo u jiných hudebních časopisů. Byl vytvořen spojenými pražskými kluby (Beat Fan Club, Aro Cola Club a Music F Club) a první jeho číslo vyšlo v dubnu 1968. Mapoval československou big beatovou hudební scénu konce 60. let (od samotných kapel až po beatové festivaly) a byl pozoruhodný svými grafickými úpravami od Karla Saudka. Tento časopis „pro příznivce pop music“, jak o sobě sám tvrdil, měl výhodu, že začal vycházet v období, kdy nebyla prakticky žádná tisková cenzura, a končí s obdobím normalizace⁶⁶.

⁶³ Co s twistovými skupinami. *Melodie*. 1963, roč. 1, č. 1. ISSN 0025-8997.

⁶⁴ *Melodie*. Praha: Orbis, 1963-1996. ISSN 0025-8997.

⁶⁵ VANĚK, Miroslav et al., pozn. 4. s. 502.

⁶⁶ LINDAUR, Vojtěch et al., pozn. 21, s. 48.

Obrázek 10: Pop Music Expres

Obr. 10: První vydání Pop Music Expres s tématem 1. československého beatového festivalu.

O československém rock'n'rollu však nepsali jen hudební či kulturní redaktoři, ale také tiskové orgány Komunistické strany Československa, Rudé Právo, nebo Československé armády a tím byl Československý voják. Z těchto tiskoviny můžeme často cítit silný propagandistický podtext, který rock'n'roll nebere jako součást hudebního světa a jeho vývoje, ale jako zdegenerovaný směr ze západu kazící československou socialistickou mládež⁶⁷. Výše zmíněný časopis *Melodie* roku 1963 otiskl článek, který jasně tento styl hájí. Ovšem podívejme se, co na rock'n'roll říká časopis *Československý voják*, který byl kulturně umělecký čtrnáctideník nejen pro vojáky, ale také pro širokou veřejnost.

⁶⁷ KONČELÍK, Jakub, et al. pozn. 42. s. 145-146.

V sekci „Diskuze, polemika, názory“ z roku 1965 otiskli dopis jednoho ze čtenářů, který píše o nevhodnosti jejich článku o big beatu od Ivana Soeldnera. Václav Jelínek odpovídá velmi rozsáhle a z celého textu vyplívá uznání, že i novináři se občas mohou mýlit a že big beat je otázka vkusu. Ovšem formulace některých vět jsou jednoznačné: *„Jestliže se potuluje po vlastech českých nejedna zaručeně big-beatová skupina, složená z diletantů, pak to není nic nového, každá vlna módy vyvolává oživení u konjunkturální šmíry, big-beat nebo šumařinka, to je úplně jedno... Rozhodně však nebude naškodu, když si všichni (zvláště mladí) odpovíme na otázku: jaké je místo big-beatu v našem hudebním a vůbec kulturním životě? Nepasujeme tu dobovou módu (která samozřejmě najde výraz i v řadě úspěšných skladeb) na královnu hudby? Nečiníme tak z nedostatečné vzdělanosti?... nevím také, přijde-li tato nová móda z Brazílie či Sovětského svazu, z Varšavy nebo z Cařihradu.“* Je jasné, že v takových typech časopisů či novin, i když se jednalo o kulturní plátek, se posluchačům zapálení do rock'n'rollu nedostávalo to, co u čistě hudebních časopisů. Je samozřejmé, že se zabývali i jinými sférami kultury, ale články byly často velmi nesrozumitelné díky propagandistickému podtextu⁶⁸.

V této kapitole jsem nezmínila všechny časopisy a noviny, které psaly či se občas zmínily o rock'n'rollu či big beatu. Chtěla jsem jen poukázat, že i přes tehdejší systém si mohli oblíbenci tohoto hudební stylu vybrat mezi kvalitnějšími tiskovinami, které se jim v rámci možností snažili objektivně zprostředkovat dění a vývoj v oblasti rock'n'rollu.

⁶⁸ Diskuze, polemika, názory. *Československý voják*. Praha, 1965, č. 2. ISSN 0009-0751.

10 Rock'n'roll v severních Čechách

10.1 Kapely ze severních Čech

Jelikož hlavní pole působnosti big beatových kapel byla Praha, profesionálních hudebních skupin mimo Prahu v 60. letech bylo velmi málo. V severních Čechách působili kapely Black Devils, The Devils Bells, Jolana a Yearning Lorry. Skupiny Black Devils, The Devils Bells pocházeli z Teplic a byly silně ovlivněné pražskou skupinou Hells Devils⁶⁹. Z Teplic pocházela také čistě divčí skupiny Jolana, která zde působila v letech 1966–1968⁷⁰. Tato kapela vystupovala i na 1. československým beatovým festivalu⁷¹.

Jediná skupina nepocházející z Teplic, nýbrž z Jablonce nad Nisou nesla název Yearning Lorry v překladu Roztoužený náklad'ák.

Historie této skupiny sahá až do roku 1965. Spolužáci z konzervatoře, Karel Papež a Tonny Vacek, byli velice poznamenáni tehdejší hudbou Beatles, The Rolling Stones a jinými zahraničními skupinami vévodící v tomto období. Když se v roce 1968 oba vrátili z vojny, byli silně rozhodnutí, že založí svojí skupinu, která ponese název Yearning Lorry. Jejimi členy byly Tonny Vacek jako zpěvák, Karel Papež vévodil s klávesy, Zdeněk Miller hrál na bicí, s basovou kytarou působil Jaroslav Sobotík a na kytaru hrál Ladislav Špica.

Kapela Yearning Lorry byla hodně odlišná od ostatních skupin. Měli rádi velké koncertní plochy, hodně zpěvu, velké změny v rytmu apod. Ovlivnění skupinou Vanillu Fundge hráli hudbu, která byla jiná a při pražském koncertě způsobila velký šok a rozruch mezi pražskými muzikanty.

Po tomto koncertě bylo jasné, že musejí přejít do Prahy, protože jak říká Karel Papež: „byly jsme jedny z mála kapel, ne-li jediná, která existovala

⁶⁹ ČUŇAS, František Stárek: Na počátku bylo slovo... byli Hells Devils. *Paměť a dějiny* [online], 2011, č. 2. [vid. 22. 4. 2015]. ISSN 1802-8241. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/17-27.pdf>.

⁷⁰ *Jolana. Česká televize: Bigbít* [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specially/bigbit/kapely/4355-jolana/>.

⁷¹ *I. Československý Beat Festival (1967)*. In: *Česká televize: Bigbít* [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specially/bigbit/ceskoslovensko/clanky/245-1-ceskoslovensky-beat-festival-1967/>.

profesionálně mimo Prahu“. Tento přesun ale neznamenal pro kapelu jen změnu místa bydliště, ale i nové náhrady za členy Jaroslava Sobotíka a Zdeňka Millera, kteří se nechtěli přestěhovat z Jablonce nad Nisou.

I s novými členy byli stále čím dál více fascinováni stylem muziky Vanilla Fudge a tak se snažili hrát skladby velice podobné, ne-li stejné. Zanedlouho se ale před tuto nadějně vypadající odlišující se od ostatních postavily problémy se zkoušením, nedostatkem koncertů, možnosti nahrávání jejich vlastních věcí podle jejich přání. V této době bylo ale skoro nemožná dělat muziku ala Vanilla Fudge. Chtěli být jen jiní, a proto byl život tohoto nákladáků velice krátký. Karel Papež říká: *„Ta společnost tehdejší, která byla kolem Yearning Lorry řekněme, se takovým nějakým způsobem rozešla, rozprášila do všech koutů světa. A bohužel se nepodařilo prostě objevit ani takt muziky Yearning Lorry“*⁷².

A jak o nich psal tehdejší tisk? Časopis Melodie roku 1969 píše: *„Co se tedy v Aréně dělo? Vystoupili tam čtyři kluci, kteří do značné míry ignorují veškeré naše dosavadní beatové dění a svým vystoupením ho postavili na hlavu. Yearning Lorry je snad naše první skupina, která si dovolila vystoupit bez šestistrunné kytary. Varhany, baskytaru a bicí doplnil neobvyklý hoboje, a nemýlím-li se, bylo použito playbacku. Yearning Lorry jsou jednou z mála našich kapel, které hrají opravdu s dynamikou. Zpívali všichni kromě bubeníka, obzvláště krásné trojhlasý. Hlavní zpěvák Tony Vacek mne ohromil čistým jásavým tenorem, který byl kontrastem ke zvuku kapely. Kvalitě souboru to však vůbec neuškodilo“*⁷³.

10.2 Posluchači rock'n'rollu v severních Čechách

Posluchačem rock'n'rollu byl v 60. letech téměř každý mladý, jen s velmi malými výjimkami. Jeho rytmy ovládly celé Československo, ovšem existovaly značné rozdíly jak mezi muži či ženami nebo vesnicí a městem.

⁷² *Yearning Lorry*. Česká televize: *Bigbit* [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/4004-yearning-lorry/>.

⁷³ LINDAUR, Vojtěch et al., pozn. 21, s. 59.

Jak jsem výše psala, tak na vesnici se spíše než koncerty pořádali různé tancovačky, kde hrály jak rock'n'roll, tak třeba jazz a vše, co se v té době poslouchalo. Mohla hrát místní skupina, nebo se pouštěla nahraná hudba z přehrávače. Občas poblíž jejich bydliště ve větším městě koncertovala nějaká skupina, která pocházela ve většině případů z Prahy. Jako třeba koncert skupiny Hell's Devils ve Varnsdorfu v listopadu 1964. Tím mohli přičichnout k profesionální tuzemské big beatové hudbě v pravém slova smyslu. Setkáváme se s názory, že o tuto sféru měli zájem spíše muži, než ženy na vesnicích, kteří ani dnes neznají názvy těchto skupin. Těm stačily zábavy, které se konaly skoro každou sobotu poblíž jejich bydliště, a scházelo se na ně celé okolí. Když se ženám řekl rock'n'roll, představily si Karla Gotta nebo Beatles. Vesnická žena přijímala s největší pravděpodobností přijímala jen komerci. Ovšem je těžké posoudit názor, zda vesnice byla konzervativní, která by styly českých big beatových skupin odmítla či zda se jedná pouze o neznalost.

Ve větších městech se samozřejmě zábavy konaly také, ale koncertů bylo mnohem větší množství. Koncertovaly často tuzemské beatové skupiny, výjimečně zahraniční, a pro fanoušky tohoto hudebního stylu nebylo přítěží vyjet na představení své oblíbené skupiny za hranice svého rodného města, do Prahy. Znály plno zahraničních skupin, kterými nebyli jen Beatles, ale třeba i The Who, jejichž písně posluchači znali z tzv. „Laxíku“ neboli rádia Luxemburg nebo z rádia Svobodná Evropa. Samozřejmě, že o tyto hudební stanice a jiné zahraniční, jevili zájem i vesničané. Nebylo to ovšem častým jevem, jednalo se převážně o výjimky a zbytek uspokojoval Československý rozhlas.

Oblečení ve stylu hippies a souznění s jejich názory bylo více typické pro větší – krajská města, než vesnici a malá města. Vesnické dívky ovšem s módou nezůstávaly pozadu, ale spíše než hippies, vidíme britskou módu, pro které jsou typické krátké sukně, rovné střihy a dlouhé vlasy u žen. Tzv. „máničky“ se celostátně bez rozdílu vesnic a měst rozmohli až po 60. letech. Ovšem v těchto letech je mladých kluků, kteří nosí delší vlasy, nejvíce ve větších městech, kterými jsou například Ústí nad Labem či Liberec.

V čem se ale neliší vesnice od měst, jsou tisková média. Pokud měli zájem si o big beatu něco přečíst, zpravidla všichni sáhli po Melodii či Mladém světě. Nikdo nehledal zajímavosti tohoto hudebního žánru např. v Rudém právu. Jak můžeme vidět, v 60. letech bylo několik odlišných větví, kteří se pod vlivem big beatu, ať už tuzemského či zahraničního, formovali. Každý z nich viděl a dodnes vidí pod tímto pojmem něco jiného, ale všechny spojovalo jedno, pojem rock´n´roll.

11 Závěr

Práce měla za cíl obsáhnout veškeré dění kolem rock'n'rollu neboli big beatu v Československu, konkrétně v severních Čechách. V počátcích svého vzniku nesměla ve společnosti panovat bída, či nezaměstnanost a podobně. Je možné, že vznik rock'n'rollu by se udál jinde, kdyby Spojené státy americké byly stejně zasažené válkou, jako tomu bylo v Evropě. Protože zde ale v 50. letech vzkvétala ekonomika a nepanovala zde bída či nouze o práci, zvyšuje se větší zájem o kulturu. Společnost ale byla v této době stále konzervativní, s jistou nadsázkou by se dalo říct, že globálně – od USA, přes Velkou Británii až po Československo. V 50. a v 60. letech také vyrůstala generace nepoznamenaná hrůzou války a chudobou. Tato generace se chtěla odlišit od konvence společnosti a rock'n'roll tomu velice dobře posloužil. Vládnoucí elity se snažily o jakoukoliv cenzuru a historie rádia Caroline je ukázkou toho, že cenzura nemusí být nutně spojována s totalitní mocí.

Ovšem i přes úporné snažení stojící proti rock'n'rollu nedošlo k zabránění jeho vývoji. V Československu bylo hlavní pole působnosti a vzniku big beatových kapel hlavní město Praha a konkrétně scény malých divadel. Díky tomu přichází vlna legalizace a postupný růst oblíbenosti big beatu nejen u mladých. Důvodem může být i určité „uvolňování“ společnosti, které vyvrcholilo Pražským jarem. Ale i přes toto uvolněnější období docházelo k různým policejním zásahům nebo k opatření proti některým nežádoucím vlivům jako byla například skupina Hell's Devils.

V 60. letech spadala média pod kontrolu státu a tedy cenzuru. Jelikož nevládla svoboda slova a rozhodování, co bude vysíláno, bylo oblíbenější a kvalitnější vysílání ze zahraničí. Většina zahraniční radií byla pro zemi, kde vysílala nebo pro část Evropy. Jedině československá redakce rádia Svobodná Evropa byla vytvořena pro vysílání neutrálních informací a hudby pro totalitní Československo.

Mapování kapel v severních Čechách dopadlo s výsledkem 4 hudebních skupin, jelikož i jak řekl zpěvák ze skupiny Yearning Lorry Karel Papež: „... byly

jsme jedny z mála skupin, ne-li jediná, která existovala profesionálně mimo Prahu.“ Proto je výčet skupin tak malý. Kapel určitě nebylo tak málo, ale pokud existovaly, působily na amatérské úrovni a zmínky o nich jsou už velmi těžko dohádatelné a ten samý problém jsou i informace o jednotlivých kapelách. Jelikož kapely působily většinou pod nějakým domem kultury, který má pod správou dnes někdo jiný, nelze archivní materiály dohledat. Je to už kolem 50ti let od doby, o které zde píšu, tedy 60. léta a proto si pamětníci těžko vzpomínají na amatérské kapely, pokud v nich sami nehráli.

Jelikož je to ale téma, které není nikterak citlivé a většinou se jednalo o mládí pamětníků a jejich hezké vzpomínky, pamětníci neměli problém odpovídat na jakékoliv otázky. Problém byl akorát při rozpomínání na jména skupin, nebo na události či věci, které se jich netýkaly, nebo s nimi nepřišly do styku.

Práce je řazena do kapitol a poté do podkapitol pro lepší orientaci. Celá práce má vykreslit situaci a společnost kolem rock'n'rollu a přiblížit jeho dobu v 60. letech ve 20. století v Československu.

12 Prameny a literatura

12.1 Literatura

CUHRA, Jaroslav, et al. *České země v evropských dějinách*. Díl čtvrtý, od roku 1918. 1. vyd. Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 97880718579454.

JUNEK, Marek, et al. *Svobodně! Rádio Svobodná Evropa 1951 - 2011*. 1. vyd. Praha: Radioservis, 2011. ISBN 978-808-6212-838.

KONČELÍK, Jakub, et al. *Dějiny českých médií 20. století*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3676-988.

KOTEK, Josef. *Dějiny české populární hudby a zpěvu*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0634-6.

LINDAUR, Vojtěch et al. *Bigbít*. 2. vyd. Praha: Plus, 2010. ISBN 978-802-5900-239.

PERNES, Jiří: *Dějiny Československa očima Dikobrazu 1945-1990*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2003. ISBN 80-859-4789-7.

POWELLOVÁ, Polly. *Styly 50. a 60. let*. 1. vyd. Praha: Svojtka, 1998. ISBN 80-723-7018-9.

Kronika rocku: obrazové dějiny 250 největších rockových kapel světa. Vyd. 1. Praha: Volvox Globator, 2013. ISBN 978-80-7207-882-0.

SZABÓ, Ivan. *Bratislavská lýra*. 1. vyd. Bratislava: Marenčin PT, 2010. ISBN 978-808-1140-570.

TINDALL, George Brown. *Dějiny Spojených států amerických*. 5. dopl. vyd. Praha: NLN Nakladatelství lidové noviny, 2008. ISBN 978-807-1065-883.

VANĚK, Miroslav. *Byl to jenom rock'n'roll?: hudební alternativa v komunistickém Československu 1956–1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010. ISBN 978-80-200-1870-0.

VANĚK, Miroslav et al. *Naslouchat hlasům paměti: teoretické a praktické aspekty orální historie*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2007. ISBN 80-728-5089-X.

12. 2 Tisk

Ani Beatles, Ani Springfieldová. *Mladý svět*. 1965, roč, 6, č. 3. ISSN 0323-2042.

Co s twistovými skupinami. *Melodie*. 1963, roč, 1, č. 1. ISSN 0025-8997.

ČUŇAS, František Stárek: Na počátku bylo slovo... byli Hells Devils. *Paměť a dějiny* [online], 2011, č. 2. [vid. 22. 4. 2015]. ISSN 1802-8241. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/17-27.pdf>.

Diskuze, polemika, názory. *Československý voják*. Praha, 1965, č. 2. ISSN 0009-0751.

Melodie. Praha: Orbis, 1963-1996. ISSN 0025-8997.

Rock and roll – roluj nohy rytmicky!. *Dikobraz*. 1956, č. 44. ISSN 0012-284X.

Úder proti výtržníkům: VB rázně zasahuje proti rušitelům nočního klidu. *Večerní Praha*. 1957, roč. 2, 18. října. ISSN 0862-6855.

Úvodník. *Melodie*. 1963, roč. 1, č. 1. ISSN 0025-8997.

12.3 Online zdroje

1. *Československý Beat Festival (1967)*. In: *Česká televize: Bigbít* [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/245-1-ceskoslovensky-beat-festival-1967/>.

2. *Československý Beat Festival (1968)*. In: *Česká televize: Bigbít* [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/ceskoslovensko/clanky/246-2-ceskoslovensky-beat-festival-1968/>.

50 Moments That Changed Rock and Roll: Townshend Smashes It Up. In: *RollingStone* [online]. 2004 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.rollingstone.com/music/news/50-moments-that-changed-rock-and-roll-townshend-smashes-it-up-20040624>.

About. Woodstock [online]. 2015 [vid. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://woodstock.com/about/>.

British radio before the Caroline era. Radio Caroline [online]. 2015 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: http://www.radiocaroline.co.uk/#history_part_1.html.

Historie. Olympic - 1963-70 [online]. [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.bestia.cz/olympic/cs/43-1963-70.html>.

Jolana. Česká televize: Bigbit [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/4355-jolana/>.

K tanci a poslechu - Minulost, současnost a budoucnost bigbitových tanečních zábav u nás. Muzikus.cz: hudební portál [online]. 2007 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.muzikus.cz/pro-muzikanty-clanky/K-tanci-a-poslechu-Minulost-soucasnost-a-budoucnost-bigbitovych-tanecnich-zabav-u-nas~26~zari~2007/>.

Mánes 1957. PopMuseum [online]. 1996 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.popmuseum.cz/stories/stories.php?q=bbs9602&l=cz&a=0>.

Marine, &c., Broadcasting (Offences) Act 1967. Legislation.gov.uk [online]. 2003-2005 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1967/41>.

MELODIE - příběh jedného časopisu. Musicscaper [online]. 2014 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.musicscaper.sk/?clanok=1875>.

Mods and Rockers. Subcultures [online]. 2015 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://subcultureslist.com/mods-and-rockers/>.

Pirate radio in the United Kingdom. Wikipedia [online]. 2015 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Pirate_radio_in_the_United_Kingdom.

Swingující Londýn aneb éra skupin a britská invaze. Česká televize: Bigbít [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/rock-n-roll/clanky/16-swingujici-londyn-aneb-era-skupin-a-britska-invaze/>.

Ústava 1960. In: Parlament České republiky: Poslanecká sněmovna [online]. [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1960.html.

Yearning Lorry. Česká televize: Bigbít [online]. 2003-2008 [vid. 2015-04-12]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/kapely/4004-yearning-lorry/>.

12. 4 Zdroje příloh

Obr. 1, s. 12: [online]. [vid. 2015-04-29]. Dostupné z: http://28.media.tumblr.com/tumblr_lib75oiF0u1qcts5ko1_400.jpg.

Obr. 2, s. 14: [online]. [vid. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.myblackhistory.net/ChuckBerry.jpg>. Dostupné z: <http://assets.rollingstone.com/assets/images/artists/little-richard.jpg>. Dostupné z: <http://images.fineartamerica.com/images-medium-large/elvis-presley-ca-1950s-everett.jpg>.

Obr. 3s. 15: [online]. [vid. 2015-04-29]. http://www.zuckerkick.com/wp-content/uploads/2008/06/hair_2.jpg.

Obr. 4, s. 16: [online]. [vid. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.3quarksdaily.com/.a/6a00d8341c562c53ef019104e78e6f970c-800wi>.

Dostupné z: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/fa/d0/2e/fad02e05d67bde21fb47e6fa31564763.jpg>

Obr. 5, s. 17: [online]. [vid. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://indulgy.ccio.co/47/GB/J7/83738874290941393NBrdpimWc.jpg>

Obr. 6, s. 18: [online]. [vid. 2015-04-29]. Dostupné z: http://tvignaud.pagesperso-orange.fr/offshore/caroline/histo1/car_histo1fredericia2.jpg

Obr. 7, s. 21: [online]. [vid. 2015-04-29]. Dostupné z: http://www.csmusic.cz/image_skupiny/248.jpg

Obr. 8, s. 27: [online]. [vid. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://img.ceskatelevize.cz/specialy/bigbit/gfx/photos/articles/w800/245.jpg?version=1>

Obr. 9, s. 32: [online]. [vid. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://www.popmuseum.cz/stories/images/bbs9602-01.jpg>

Obr. 10, s. 42: [online]. [vid. 2015-04-29]. Dostupné z: http://www.popmuseum.cz/stories/images_pme/pme68_01_01.jpg